

TAKÓNÉ HOÓS ILDIKÓ

Schönvisnertől – Schönvisnerig?MŰHELYBESZÉLGETÉS SAVARIA-SZOMBATHELY KIADOTT ÉS
KIADATLAN MONOGRÁFIÁIRÓL

Helytörténet, szakmaszeretet, lokálpatriotizmus, szponzoráció – ilyen hívószavak köré épült az 2023. augusztus 16-án tartott *Schönvisnertől – Schönvisnerig?* című, Savaria – Szombathely kiadott és kiadatlan monográfiáiról tartott műhelybeszélgetés. A rendezvényt a Vasi Múzeumbarát Egylet kezdeményezésére a Szent Márton Intézettel és a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltárral együtt szervezték meg. A cél az volt, hogy a találkozó résztvevői áttekintést kapjanak a már eddig megjelent várostörténeti munkákról, és tájékozódhassanak a most készülő – vagy már elkészült, de még nyomdába nem került – feldolgozásokról.

A kiindulópontot Schönvisner István 18. századi, országos jelentőségű műve adta, amelynek folyamatban lévő magyar fordítása, annak gigászi munkálatai és nehézségei alkották a keretet. Kiváló programot kínált a helytörténet iránt érdeklődő közönség számára, és remek alkalmat teremtett az alkotók nyílt eszmecseréjére.

Rétfalvi Balázs történész, az Egyházmegyei Levéltár gyűjteményvezetője köszöntötte a szép számban összegyűlt érdeklődő közönséget, majd bemutatta a beszélgetőtársakat: dr. Sánta Sárát, a Schönvisner-kötet szakértőjét; Feiszt György nyugalmazott főlevéltárost, aki a Vas Megyei Levéltár kutatójaként sokat dolgozott városunk főleg 18–19. századi történetén; Mayer Lászlót, aki a megyei múzeum és a levéltár munkatársaként, valamint a *Vasi Szemle* korábbi főszerkesztőjeként is ismert, továbbá dr. Kiss Gábor régészt, aki főleg

a kora középkor régészetével foglalkozik; és utalt a beszélgetőtársak eddigi publikációira.

Rétfalvi Balázs kitért a patinás, szép Eölbey-ház bemutatására, amelynek dísztermében zajlott a kerekasztal-beszélgetés. A ház 1794-ben épült, Szily János püspökségének idején, Eölbey János kanonok kezdeményezésére és pénzből, Hefehegyi Menyhért tervei alapján. A jelenleg az épület falai között működő Egyházmegyei Levéltárban 720 folyómeter iratot őriznek; egyesületek és személyek hagyatékát is. Az épületet 1944-ben a német, majd a szovjet hatóságok vették birtokba. Ideszállították, itt zsúfolták össze a lefoglalt vagyontárgyakat, a káptalan páncélszekrényét is, amelyet később visszaszolgáltattak. Ezt követően a városi adóhivatal költözött ide, majd 1949-től 1969-ig zeneiskolaként működött. Rétfalvi Balázstól megtudhattuk azt is, hogy a földszinti teremben tanult zongorázni Vukán György (1941–2013). Az épület később a Forradalmi Múzeumnak adott otthont, majd a rendszerváltozás után ez lett az első visszakapott egyházi épület. Hosszabb ideig a Szombathelyi Egyházmegyei Karitászműködött itt, végül 2007-től a levéltár.

A beszélgetés moderátora, Feiszt György elmondta, hogy megtiszteltetésnek érzi a felkérést, majd utalt arra, hogy amikor ez az épület elkészült, akkor valószínűleg a Schönvisner-kötet már helyet kapott benne.

Sánta Sára történész, a fordításhoz kapcsolódó tanulmány szerzője mutatta be a latin nyelvű Schönvisner-kötetet, amely Szom-

bathely történetét foglalja össze az ókortól kezdve. (*Antiquitatum et historiae Sabariensis ab origine usque ad paesens tempus libri novem / Sabaria – Szombathely régiségeinek és történelmének kilenc könyve a kezdetektől a jelen időkig*) Hangsúlyozta, hogy ez az első magyar városmonográfia, ezért óriási jelentőségű. A műfajban ilyen alapos és szigorú forráskritikával dolgozó mű addig még nem született nálunk. A könyv 1791-ben jelent meg, teljes egészében Szily János, Szombathely első püspökének költségén. Szerzője a tudós jezsuita, Schönvisner István, az első magyar régész. Nevéhez fűződik Aquincum feltárásának kezdete is, ezáltal lett hazánkban ő a pannóniai provinciális kutatások elindítója. Szily János és a szerző kapcsolata korábbra nyúlik vissza, mint a megbízás a monográfiára: Schönvisner az egyetemi könyvtár első őreként, majd igazgatójaként segítette a püspöknek a szeminárium oktatás célját szolgáló székesegyházi könyvtárat létrehozni, az ő közreműködésével kerültek az első könyvek az Egyházmegyei Könyvtárba. Az ekkor megkezdett építkezések hatására rengeteg ókori, savariai régészeti lelet került elő. 1787-től maradt fenn kettejük levelezése, ekkor a szerző már dolgozott a városmonográfián. Huszonkét rézmetszet is található benne Savaria régiségeiről.

Nagyon igényes kialakítású műről van szó. Kettejük levelezéséből tudjuk, hogy Szily mindenben a legjobbra törekedett. Az illusztrációk lassan készültek, ezért a kész kötet a tervezetthez képest kétéves késéssel jelent meg. Ezer példányban Pesten, a Trattner Nyomda készítette. A kilenc könyvből öt és fél az ókori Savaria történetét tárja fel. A mű azonban nem csupán az ókori történelem szempontjából fontos. Azért is jelentős, mert teljes egészében közöl benne okleveleket Szombathely középkori és kora újkorai történetéhez. Olyanokat is, amelyek napjainkig csak innen ismertek.

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői:
dr. Sánta Sára, Rétfalvi Balázs, Feiszt György,
Mayer László, dr. Kiss Gábor
(Fotó: Tóth Kálmán)

Feiszt György moderátorként a városmonográfiáknál oly fontos szponzori tevékenységre kérdezett rá. Adott volt egy – a régészet megalapítójaként ismert – jezsuita tudós, aki elkészítette a feldolgozást. De kik segítették, hogyan lett a két év csúszás után az elkészült műből könyv? Úgy tűnik, hogy a legújabb kori monográfiák hasonló sorsúak; a szponzoráció minden esetben nagy jelentőséggel bír. Sánta Sára válaszában elmondta, hogy hatvan levél maradt fenn közös munkájuk öt évéből; ritkaság, hogy így nyomon követhető egy könyv elkészülésének folyamata. Szily János nem sajnálta a pénzt a megjelentetésre, de a végén már húzni kellett a költségeken, ugyanis csak a bécsi metszőnek közel 300 forintot fizettek, annyit, amennyi Schönvisner egyéves fizetése volt. Több metszetet terveztek eredetileg, de azzal már túllépték volna a költségvetést. Ugyanakkor azt akarták, hogy a lehető legjobb kezekben legyenek a metszetek is, ezért a legjobb szakembereket választották. Egy budai mester készítette a városképeket, s mivel egy ókori kőmaradvány metszéséhez más szakértelem kellett, ezért ezzel a feladattal egy bécsi mestert bíztak meg. Szily János valószínűleg azt

szerette volna, hogy a már akkor elindult szombathelyi nyomdában készüljön a nyomtatás, de az akkor még nem tudta a kívánt minőséget nyújtani.

A következő gondolatmenetben a beszélgetők a mai folyóiratok példányszámára utaltak, ami nagyon sokat jelent egy folyóirat terjedése szempontjából. Szily abban az időben ezer példányban jelentetett meg egy latin nyelvű könyvet... Vajon hányan beszéltek akkor latinul...? *Européer* embernek gondolhatjuk, aki megépített egy akkora székesegyházat, amelybe a város lakossága kétszer befért volna. Sánta Sára hozzátette, hogy a kötet reprezentációs célokat is szolgált – az új egyházmegye komoly eredményeként. Tudjuk, hogy Szily terjesztette, és Bécsbe, Pestre is elküldte. Megmaradt néhány levél a könyv utóéletéről, amelyekből kiderül, hogy mennyire tetszett azoknak, akik kézbe vehették. Feiszt György a püspök személyét egy tágabb kontextusba helyezte: Szily nagyszerű személyiséggel, kezdeményezéseivel az 1777-ben alapított többi püspökséggel összevetve messze a sor elején található.

Rétfalvi Balázs hangsúlyozta, hogy anno az ókori emlékekkel lehetett felkelteni a figyelmet, hiszen a frissen alapított püspökségnek nem volt Árpád-kori előzménye. Szombathely és Vas vármegye a középkortól 1777-ig a Győri Egyházmegyéhez tartozott.

Dr. Kiss Gábor arról beszélt, hogyan jöttek létre a metszetek: a mester nem látta élőben a szobrot vagy más tárgyat, hiszen az utazás, a nagy távolságok megtétele akkoriban óriási vállalkozást jelentett. Kiindulásként Schönvisner vázlatot rajzolt az adott kőről, majd lavírozott tusrajzok készültek róla. Alkotójukat Fischer néven sikerült azonosítani. (Az osztrák grafikus és festő, Jakob Schmutzer tanítványai között találunk ilyen nevűt.) Ő jött Szombathelyre lerajzolni ezeket az emlékeket. Ezek a lavírozott tusrajzok ma is megtalálhatók a Nem-

zeti Múzeumban, amelyek mintául szolgáltak a bécsi rézmetsző számára. A készülő magyar fordítás során felmérték, hogy az ábrázolt kövek közül melyek és hol lelhetők fel. Jelenleg ezek a Sala Terrenában, a múzeumi Lapidáriumban, a régészeti műhelyben, az Iseumban – és egyéb helyeken – található. Az anekdota szerint a feldolgozás során az Iseum kiállításában szerepelt egy Schönvisner-kötet, Rosnák Márton lékai ágostonos szerzetes példánya, amelynek függelékében megjegyzéseket fűzött a könyv tartalmához, és feljegyezte azokat a köveket, amelyeket a könyv megjelenése óta találtak.

Kilenc Schönvisner-példányról tudunk Szombathelyen. A kerekasztal-beszélgetés közönsége is kézbe vehetett egyet, amelyben a szemináriumi könyvtár pecsétje található. Két tulajdonosi bejegyzés is olvasható benne. A kötetet Géfin Gyula vásárolta Szombathelyen Lantos könyvkereskedőtől 1930-ban.

Sánta Sárától hallhatott arról a közönség, hogy a könyveket régen krúdákban ('nyomtatott, de még össze nem fűzött ívek') árulták, felvágatlanul. Így a tulajdonos saját ízlése szerint köttethette be. A Schönvisner-köteteknek ezért eltérő a kötésük. A Herzan-könyvtárban őriznek egy gyönyörű példányt. Szombathelyen akkoriban igen magas színvonalú könyvkötészet működött, egy Zsoldos nevű könyvkötő tevékenykedett itt, minőségi munkát létrehozva.

Dr. Kalocsai Péter rákérdezett a kötetbe nem került metszetek sorsára. Sánta Sára elmondta, hogy terveztek például egy Pannonia-térképet, valamint Claudius császárról egy metszetet. Ezek nem valósultak meg, csupán vázlat és leírás maradt róluk, amelyek a levelezésben megtalálhatók.

Dr. Katona Attila kérdéssorozata első sorban a fejezetek számára, az ókori történet hangsúlyosságára és a város alapításának évszámára vonatkozott. Sánta Sára kifejtette, hogy a munka 9 könyvből (= részből) áll,

és mindegyik 9-10 fejezetet tartalmaz. Schönvisner eredetileg három könyvre tervezte művét. Eredeti címe: *De rebus civitatis Sabariae*. Öt és fél könyvben az ókor jelenik meg hangsúlyosan, ami természetes, hiszen az írója római koros régész volt néhány „extrával”, például egyetemi könyvtári háttérrel. A városalapításra vonatkozó kérdésre válaszként az hangzott el, hogy hagyományosan 43-at tartották a városalapítás évének – ezt azonban többen vitatják –, így 1943-ban nagy jubileumi ünnepségeket rendeztek ennek kapcsán. Ekkor nyílt meg a Romkert is.

Dr. Katona Attila hangsúlyozta, hogy unikálisnak tekinthető a munka abból a szempontból is, hogy a 18. századig jellemzően egyháztörténetet írtak, és ez a könyv nem családtörténet, nem uralkodói történet, nem nemzettörténet – hanem lokális várostörténet. Tehát kifejezett magyar előképe nincs, ám az írója a könyvtárban hozzáférhető külföldi mintákhoz.

Rétfalvi Balázs hozzátette, hogy valóban gigászi munkát folytatott a szerző. Ugyanis a monográfia munkálatai mellett 1787-ben még egy óriási feladat nehezedett rá: a II. József (1780–1790) által bezáratott kolostorok könyvtári anyagának a feldolgozása.

A kerekasztal-beszélgetés során élénk párbeszéd alakult ki annak kapcsán, hogy még lappanghatnak kötetek a kereskedelmi forgalomban, és ezek ára rendkívül magas. Az ár függ a kötés minőségétől, továbbá attól is, hogy teljességgel tartalmazza-e a metszeteket. Ugyanis ezeket sokan kivették a könyvből, mert Bécsben jó áron el lehetett adni őket. Elhangzott, hogy egy jó minőségű példány ára napjainkban akár 250 ezer forintra is rúghat.

A következő Szombathely városmonográfia „Kunc-Kárpáti” néven ismert. A kötetet Mayer László mutatta be. Kiemelte, hogy nyomon tudjuk követni a keletkezéstörté-

netét. 1879-ben a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Egyesületének 20. nagygyűlésén úgy döntöttek, hogy a 21. kongresszust Szombathelyen rendezik. Ehhez kapcsolódott a város felajánlása, hogy erre a tudományos szempontból jelentős eseményre saját költségén megírta Szombathely monográfiáját. Ez a mű eltér Schönvisnerétől abban, hogy magyar nyelvű, és kicsit más a történelemszemlélete. A szerző kiválasztása egyértelmű volt. A helyi tudományos élet egyik központjának, a premontrei rend gimnáziumának tanárát, igazgatóját, Kunc Adolfot kérték fel a munka elkészítésére. Ő természettudományos tárgyakat tanított, de bölcsészettudományi doktorátussal is rendelkezett. Természetes, hogy az ókori latin nyelvű auktorokat, a német nyelvű szerzőket ismerte. 1880 júniusában datálta az előszót. Történeti szempontból a feldolgozásban csak 1790-ig jutott el. A szerző szakmája révén a könyvben erős a természettudományos vonal (geológia, növénytan, állattan, éghajlati viszonyok), és kb. száz oldal történeti rész olvasható benne. Nem tartalmaz jegyzeteket, de a szövegben megadja azokat, akikre hivatkozik, illetve a bevezetőben felsorolja azokat a szerzőket, akikre támaszkodott – legnagyobbbrészt Schönvisnerre. A kötetben nincsenek metszetek, de található benne két színes térképmelléklet a városról, a vele szinte egybeépült Óperint és Szentmárton községekről. Természetesen ennek a kötetnek is szántak reprezentatív szerepet: az ide érkező tudományos nagyságok kapták ajándékba.

A *Vasmegyei Lapok*ban 1888-ban megjelent egy cikk, amelynek írója dicsérte a művet, de egyben rákérdezett, hogy mikor várható a folytatás, ugyanis a városi polgárság igényli azt. Meg is jelölte, hogy Kunc utódait, a főgimnáziumi premontrei szerzeteseket kérjék fel szerzőnek. 1894-ig kellett várni a második kötetre, amelyet Kárpáti

(Koudelka) Kelemen tanár, a premontrei rend tagja készítette. Gazdag, mégis olvasmányos mű született, amely a városi jegyzőkönyveket felhasználva részletes ismeretést nyújt 1790-től az 1890-es évekig. Illusztrációként tartozik hozzá egy fekete-fehér részletes várostérkép. A tartalomjegyzéke is részletes, ám hiányzik belőle a név- és tárgymutató. (Oldott hozzászólásként hangzott el, hogy a Schönvisnerfordításnak nem lesz ilyen hiányossága.) Mindkét kötetet gyakran használják a helytörténészek.

Feiszt György kérdéseire válaszolva elhangzott, hogy ebben a műben arányosabbak a történeti idők: a Kunc-félében kevesebb az ókori rész, a Kárpáti-féle kötet pedig a tárgyalt időszakra, az utolsó száz évre vonatkozóan részletes és adatolt. Arra vonatkozóan, hogy miért nem Kunc folytatta, összetettebb indoklás érkezett. Kunc már az első rész megírásának idején elismert tudós férfiú volt. Később a premontrei rend prépostja és országgyűlési képviselő is lett. Ez a tevékenységi kör már nem engedte meg, hogy ilyen típusú kutatásokat folytasson.

Amikor a második kötet is elkészült, összefűzték őket, és a két egység egybekötve kerülhetett a polcokra.

Mayer László kitért arra is, hogy a városmonográfia abban az időben nem ismert műfaj, nem járt út volt. A Magyar Történelmi Társulat folyóirata, a *Századok* 1867 után több cikket közölt arról, hogy kellenének város- és megyemonográfiák, de még nem alakult ki az elkészítés technikája, nem született meg a módszertanilag követhető útja.

Dr. Kiss Gábor hangsúlyozta, hogy nagyon ritka kiadványról van szó. A kerekasztal-beszélgetés résztvevői megtekintették a vasvári múzeum példányát, amelyet Pozsonyból sikerült megszerezni.

Rétfalvi Balázs hozzátette, hogy a Kunc–Kárpáti-kötet digitálisan elérhető a Berzsenyi Dániel Könyvtár honlapján. Elmondható a Schönvisner-kötetről is, hogy latin nyelven hozzáférhető pdf-formátumban a Google Books szolgáltatásnak köszönhetően. – „Csak ingyenceknek...” – jegyezte meg Feiszt György.

Átvezetésként hangzott el, hogy a két világháború között is folytak helytörténeti kutatások: 1929-ben jelent meg két kötetben *A Szombathelyi Egyházmegye története* című könyv, amelyet a teológus és egyháztörténész, Géfin Gyula készített munkatársaival. Ebben a munkában a szerző a város történetéhez sok alapvető forrást tárt fel, amelyek ma is megkerülhetetlenek. Az alapítástól (1777) 1929-ig tárgyalja a püspöki központ kiépülését, az építkezéseket, amelyek jelentősen alakították a város arculatát. Ez a kötet is csúszott. Az apropója 1927, az egyházmegye alapításának 150. évfordulója volt, de az ünnepi évre nem készült el, hiszen óriási vállalkozás. Az első két kötetben Géfin Gyula megírta Szily János, Herzan Ferenc és Somogy Lipót püspökök életrajzát, a későbbiek pedig szerzőtársai, a szeminárium tanárok és a kőszegi bencés rendház egyik tanára készítette. Később állami ösztöndíjakat nyert, így tovább kutathatott Bécsben és Rómában. A *Történelmi névtár* címet viselő harmadik kötetbe dolgozta be kutatásai eredményeit. Ez a gyűjtemény sok, Szombathely életében meghatározó pap adatait tartalmazza. Az adatgyűjtés 1934-ben zárult le.

Mayer László elmondta, hogy Horváth Tibor Antal régiségtárőr, szintén premontrei tanár is tervezett a két világháború között egy városmonográfiát. Egyes fejezetei fogalmazvány szintjéig elkészültek. (Kidolgozott szövegek, lábjegyzetek.) A szerző 1964-ben elhunyt. Iratanyaga a Magyar Tudományos Akadémiára és az akkori Vas

Megyei Levéltárra szállt. Ismerve a fellelhető fogalmazványokat és a munkamódszerét, nagyon adatgazdag mű lehetett volna, ha elkészül. Kéziratait, jegyzeteit, oklevélat-iratait a kutatók gyakran használják.

Dr. Kiss Gábor hozzátette, hogy 1990-ig Mayer Lászlóval összegyűjtötték és megjelentették Horváth Tibor Antal hagyatékát az *Acta Savariensia*-sorozat 8. kötetében. Ebben áttekintést lehet kapni arról, hogyan képzelte el azt a várostörténetet, amely főleg a 15–18. századra fókuszált volna.

Feiszt György vitte tovább a beszélgetés fonalát, felelevenítve, hogy az 1990-es évek elején városi képviselő volt, amikor újra felmerült a városmonográfia szükségessége. Történészek, régészek kialakult koncepcióval foghattak hozzá egy várostörténet megírásához. Az együttműködő szakemberek négykötetes városmonográfiát terveztek képekkel, illusztrációkkal, kevés lábjegyzettel, hogy mindenki számára olvasható, használható mű legyen. A tervezett feldolgozásnak egy évtizedes munkával eddig egy kötete jelent meg, amely Kiss Gábor, Zágorhidi Czigány Balázs és Tóth Endre munkája. 1999-ben tartották a bemutatóját. Címe: *Savaria–Szombathely története a város alapításától 1526-ig*. Aki kíváncsi Savaria történetének addigi bármely korszakára, az összes lényeges információt megtalálja benne. Az elkészült mű kedvező visszhangot kapott, és a város dicsőségére vált. A beszélgetés moderátora büszkeségét fogalmazta meg. A finanszírozás kapcsán kitért a felmerült nehézségekre.

Fontos információk hangzottak el a további kötetekről. Megtudhatta a hallgatóság, hogy a 2. kötet kézirata rendelkezésre áll, az 1526-tól 1849-ig terjedő időszak fejezeteit Dominkovits Péter, az időközben sajnós elhunyt Bácskai Vera és Tilcsik György írta meg. A 3. kötet (1850–1945) fejezetei csak részben készültek el. A 4. kötet tanulmányai,

a második világháború végétől a rendszer-váltásig terjedő időszakot feldolgozó tanulmányok az *Acta Savariensia* könyvsorozat 21. kötetében, 2010-ben megjelentek. A négykötetesre tervezett, olvasmányos, gazdagon illusztrált Szombathely-monográfia kötetének kiadása még várat magára. Elkészítésükhöz avatott szerkesztőkre és nem mellesleg jelentős pénzösszegre lenne szükség. A jó példa adott – Szombathelyé az első városmonográfia Magyarországon. Most újra szükség lenne támogató habitusra.

A közönség soraiból hangzott el a következő kérdés: ha az új városmonográfia szponzoráció hiányától szenved, akkor mi a helyzet a Schönvisner-kötet magyar fordításával?

Rétfalvi Balázs részletes ismertetést adott. Elkészült a fordítás, a főszöveg. Pető Gábor budapesti latin szakfordító jelentkezett rá, és szerződéssel, tíz hónapig tartó munkával lefordította magyarra az eredetileg latin nyelvű szöveget (348 oldal). Az egész vállalkozás 2018-ban indult – lokálpatrióta, szakmaszerető kezdeményezéséből.

Alakult egy szerkesztőbizottság, amelynek az elnöke dr. Tóth Endre régész, tagjai dr. Kiss Gábor, dr. Zágorhidi Czigány Balázs és Rétfalvi Balázs. Ugyanekkor – „a csillagok szerencsés együttállásaként” – tűnt fel dr. Sánta Sára, aki doktori disszertációját ebben a témában írta. Elkezdődött a szöveggondozás. Több száz lábjegyzet található a kötetben, amelyeket revízió alá kellett venni. Ezeket óriási munkával visszakeresték és pontosították. Sánta Sára igyekezett azokat a kiadásokat használni, amelyekkel Schönvisner is dolgozott. Szerencsére a Schönvisner által használt szakkönyvtár a tömeges digitalizációnak köszönhetően túlnyomórészt olvasható az interneten. Rengeteg probléma merült fel. A szövegben sok olyan állítás van, amelyeket a tudományos kutatás már meghaladott, s ezeket tisztázni kellett.

Sánta Sára hatvanoldalas tanulmányt írt, mely a jelenkori kiadás mellékletében kap helyet, ahol ismerteti az egész kötetet, utal a felmerült tematikus problémákra, például az Ovidius sírjára vonatkozó részre. A főszövegben csak Schönvisner eredeti lábjegyzetei szerepelnek. A kiegészítések egy része a tanulmányban van, mások segédletekben. A római kori feliratok pontos adatait, fordítását dr. Tóth Endre készítette el. A könyvből ismert összes megmaradt római emléket lefotózták. A csak Schönvisner által ismertett levéltári források egy részét is sikerült beazonosítani. A levelezések és a kéziratok tételes feldolgozását is elvégezték (darab szinten), hogy pontosan lehessen rájuk hivatkozni, és egy dobozban őrzik őket. A szerző gyönyörű kézírásával megvan a nyomdába engedett kézirat, amelyet a cenzor jóváhagyott.

Rendezve és digitalizálva van minden anyag. A kiadvány melléklete metszetekkel és rajzokkal együtt kb. 160 oldal lesz. A főszöveg már be van tördelve. Németh József a magyar szöveget a latin mintájára szerkesztette meg, beosztás szerint és grafikai szempontból is. A szakmailag ellenőrzött szöveget Takóné Hoós Ildikó olvasta át. Alapos, tudományos igényű mutatóra is szükség van, amelyen Mayer László, Kiss Gábor és Bardi Erzsébet dolgozik. Nem várt problémaként merült fel az, hogy mivel az 1791. évi kiadásban is szerepeltek nyomdahibák, a neveket egységesíteni kellett. Óriási munka, odaadás áll a készülő kötet mögött. A kiadó Farkas Csaba, a Szülőföld Könyvkiadó vezetője, nagy szerepet vállalt abban, hogy a fordítást gördülékenyen lehessen finanszírozni, és kiemelt kiadói feladatának tartja a kötet gondozását, megjelentetését.

A könyv címe: *Sabaria–Szombathely régiségeinek és történetének kilenc könyve* lesz. A megjelenés akadályára vonatkozó kérdésre

Rétfalvi Balázs elmondta, hogy ezt a munkát mindenki szakmai lelkesedésből, lokálpatriotizmusból végzi. Az utómunkák költségeit a Szülőföld Könyvkiadó vállalta. A mutató elkészítése rendkívül időigényes, aprólékos. Szombathely város vezetése támogatta a fordítást. A nyomdaköltség is magas. Az dominál, hogy minél igényesebb legyen a vállalkozás. Határidő tulajdonképpen nincs, a kollégák minden erejükkel azon vannak, hogy minél előbb megjelenhessen a magyar fordítás.

Ezzel egy időben zajlanak a szombathelyi várostörténeti atlasz munkálatai is. Ezekről dr. Kiss Gábor és Mayer László adott tájékoztatást. A munka egy nemzetközi projekt keretében zajlik. Tekinthető különleges monográfiának, amely a térszerkezet változása alapján vizsgálja az adott település történetét. Nagy méretű mappában jelenik majd meg. (Más városokról is készült: pl. Óbuda, Szeged, Pécs, Sopron, Kőszeg.) Színes mellékletei lesznek: rekonstruált és eredeti térképek, illusztrációk. Nyolc–tíz fős kutatói gárda dolgozik az adatok összegyűjtésén. A kötet angolul is olvasható lesz.

A találkozó ötletadója, Szőnye Ildikó, a Vasi Múzeumbarát Egylet lelkes tagja fogalmazta meg, hogy a magyar nyelvű Schönvisner-kötet és a monográfiák létrejöttében megragadható közös vonás a szakmaszeretet és a lokálpatriotizmus.

A városunk történelme iránt érdeklődő közönség egy gondolatgazdag, sok új információt tartalmazó, egyben oldott hangulatú beszélgetés részese lehetett. Kitapintható volt a beszélgetőtársak együttműködése, szakmai igényessége és az az alkotókedv, amely kíséri munkájukat.

Bizakodunk, hogy a nyomdakész művek kiadásával kapcsolatos nehézségek megoldásra találnak, s mielőbb olvashatjuk a Schönvisner-kötet magyar fordítását, és megjelenhetnek az évtizedes munkával elkészült várostörténetek is.